

3.Sınıf Fen Bilimleri Konu Özetleri

6.Ünite : Canlılar Dünyasına Yolculuk
2.Bölüm : Ben ve Çevrem

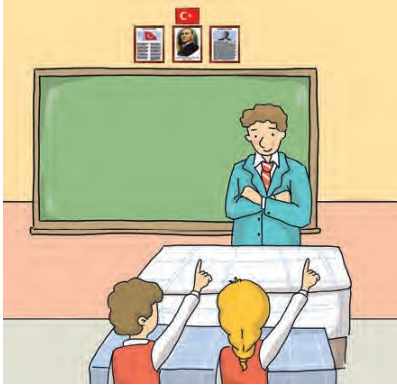
a) Çevremi Tanıyorum

Yaşadığımız yer bir köy, küçük bir ilçe ya da büyük ve kalabalık bir il olabilir. Hangisi olursa olsun, yaşadığımız bu çevreyi diğer canlılarla paylaşıyoruz. Yaşadığımız bu ortamda tüm canlıların etkileşim içinde olduğu güneş ışığı, toprak, hava ve su çevrenin cansız unsurlarıdır. Çevre, canlıyı kuşatan ve etkileyen her şeydir.

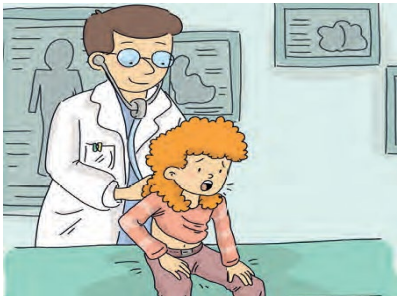
Çevremizdeki varlıklarla etkileşim hâlinde yaşarız. Birçok ihtiyacımızı bu varlıklardan yararlanarak karşılarız.

Evimiz barındığımız; yemek, uyku ve banyo gibi ihtiyaçlarımızı karşıladığımız yerdir. Burada ailemizle birlikte yaşarız.

Okul, eğitim ihtiyacımızı karşıladığımız yerdir. Burada öğretmenlerimiz, okul idarecileri, temizlik görevlileri ve arkadaşlarımız bulunur.

Hastalandığımızda gerekli tedaviyi görmek için sağlık ocaklarına, polikliniklere veya hastanelere gideriz. Bu kuruluşlarda doktor, hemşire gibi sağlık personeli bulunur.

Bakkallar, marketler gıda ihtiyacımızı karşılamak için alışveriş yaptığımız yerlerdir. Burada alışveriş yaparken bizlere yardımcı olan kişiler vardır.

b) Çevremizi Temiz Tutalım

Evimiz, sokağımız, okulumuz, oyun oynadığımız bahçe ya da park yaşadığımız çevrenin birer parçasıdır. Sağlıklı bir yaşam sürdürmenin temel koşullarından biri temiz bir çevrede yaşamaktır. Çevre temizliğinin sağlanması ve sürdürülmesi insan haklarından biridir.

Çevremizin temiz ve sağlıklı olması bizim elimizdedir. Çevremizin temiz kalması için çöplerimizi çöp kutusuna atmamızdır. Çevreye çöp atan insanları nazikçe uarmamızdır.

Çevreyi temiz tutmanın vatandaşlık görevi olduğunu unutmamamızdır.

Geri dönüşümle tekrar kullanılabilen atıklar evsel atıklardan ayrılmalıdır. Meyve ve sebze kabukları evsel atıklardan bazılarıdır. Cam, karton, plastik ve metal ambalaj atıkları ise geri dönüştürülebilir. Geri dönüşüm, atıkların çeşitli işlemlerden geçirilerek yeni ürünlere dönüştürülmesidir.

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de faaliyet gösteren, çevreyi ve doğal yaşamı korumayı amaçlayan sivil toplum kuruluşları bulunmaktadır. Bu kuruluşlardan biri olan Tüketici ve Çevre Eğitim Vakfının (TÜKÇEV) Genel Ağ sitesini (www.tukcev.org.tr) ziyaret edelim.

Çöpleri çöp kutusuna atmamızdır.

Atık maddeleri geri dönüşüm kutularına atmamızdır.

Sivil toplum kuruluşlarının çevre temizliği faaliyetlerine katılabiliriz.

c) Doğal ve Yapay Çevre

Bazı canlılar yerleşim yerlerinin bulunmadığı ıssız ve uzak sahillerde doğal yaşamlarını sürdürür. Örneğin bazı kuşlar kıyıdaki kayalıklara yuva yapar, besinlerini bu ortamdan sağlar. Kayalıklara tutunmuş yengeçler ve kıyıdaki bitkiler de bu ortamda yaşayan canlılardır. İnsanlar tarafından değişikliğe uğratılmamış bu vb. yerler doğal çevredir.

Ormanlar, çayırlar, kutuplar, çöller, okyanuslar ve göller yeryüzünün doğal yaşam ortamlarından bazılarıdır. Bu yerler, insan etkisinden korunduğu sürece doğal çevre olma özelliğini sürdürecektir.

Doğal anıtlar doğal çevrenin bir parçasıdır. Doğal anıtlar; yer kabuğunun oluşumu sırasında meydana gelen mağara, şelale, travertenler, peribacaları gibi yeryüzü şekilleridir. Nevşehir'de bulunan peribacaları, Denizli'de bulunan Pamukkale travertenleri, Antalya'da bulunan Damlataş Mağarası ülkemizdeki doğal anıtlardandır.

*Peribacaları /
Nevşehir*

*Pamukkale travertenleri /
Denizli*

*Damlataş Mağarası /
Antalya*

Millî parklar birçok canlının doğal yaşam alanı olan ve koruma altına alınan doğal çevrelerdir. İnsanlar turistik gezi yapmak, burada yaşayan canlılar hakkında bilgi sahibi olmak ve

eğlenmek gibi birçok amaç için millî parkları ziyaret ederler. Rize'deki Kaçkar Dağı Millî Parkı, Muğla'daki Saklıkent Millî Parkı, Bolu'daki Yedigöller Millî Parkı ülkemizdeki millî parklara örnektir.

*Kaçkar Dağı Millî Parkı /
Rize*

*Saklıkent Millî Parkı /
Fethiye*

*Yedigöller Millî Parkı /
Bolu*

Yerleşim yerleri olan köyler, şehirler, buradaki binalar, park ve bahçeler yapay çevredir. Yapay çevre, insan etkisiyle oluşturulmuş ya da değişikliğe uğratılmış yerlerdir. Yollar, evler, fabrikalar, havaalanları, limanlar doğal çevrenin değişmesine neden olur. Bu tür yapılar meydana getirilirken doğal çevreye zarar verilmemelidir.

Parklar, hayvanat bahçeleri ve dev akvaryumlar yapay çevreye örnektir.

d) Doğal ve Yapay Çevrenin Farkları

Doğal ve yapay çevre arasında bazı farklar vardır. Doğal çevre kendiliğinden oluşurken yapay çevre insanlar tarafından oluşturulur. Doğal çevrenin oluşum süreci uzun zaman alırken yapay çevrenin oluşturulma süreci daha kısadır. Doğal çevrede yaşayan canlılar, beslenme gibi ihtiyaçlarını çevreden karşılar. Yapay çevre içine yerleştirilen hayvanların ihtiyaçlarının ise insanlar tarafından karşılanması gerekir. Örneğin bir balık; doğal yaşam alanı olan akarsudan, göl veya denizden besin ihtiyacını karşılar. Akvaryumdaki bir balığın ise yaşamını devam ettirebilmesi için insanlar tarafından beslenmesi gerekir.

e) Doğal Çevre Neden Önemli

Ormanlar, doğal çevrenin en değerli alanlarından. Çünkü ormanda birçok bitki ve hayvan yaşar. Ağaçlar çeşitli hayvanların barındığı yerlerdir. Bu hayvanlar ormanda ihtiyaçları olan besinleri bulabilir ve yaşamlarını sürdürebilir.

Okula yürüyerek giden öğrenciler

Ağaçlar, kökleriyle toprağa tutunur ve toprağı korur. Ormanlar yok edildiğinde yağmur ve rüzgâr toprağın yüzeyini aşındırır. Bu durum yeryüzünün çoraklaşmasına neden olur. Oysa toprak, bitkiler için gerekli maddeleri içerir. Toprak verimsizleşirse bitki yetişmez.

Ormanlar, dünyanın oksijen üreticileridir. Ağaçlar ve diğer bitkiler besin üretebilmek için ihtiyaçları olan karbondioksidi yapraklarıyla havadan alır, ürettiği oksijeni havaya verir. Oksijen, yeryüzünde hemen hemen tüm canlıların yaşamak için gerek duyduğu gaz maddedir. Hava, su, toprak ve canlılar yeryüzünde yaşamın devamı için gerekli doğal kaynaklardır. Bu nedenle doğal çevre korunmalıdır. Ormanlar dışında göller, denizler, millî parklar ve doğal anıtlar birçok canlının yaşam alanıdır. Örneğin Balıkesir’de bulunan Manyas Kuş Cenneti Millî Parkı’nda 266 kuş türü yaşamaktadır.

Doğal çevrede yaşayan canlıların yaşamlarını devam ettirmesi doğal çevrenin korunmasıyla gerçekleşir.

f) Doğal Çevre Nasıl Korunabilir?

İnsanlar diğer canlılara göre çevreyi daha çok etkiler. Örneğin yerleşim alanı açmak için ağaçları kesmek doğaya zarar verir. Şehirler ve yollar planlanırken doğaya verilebilecek zarar öngörülmelidir. Doğru uygulamalarla doğal çevre korunmalıdır. Yakın çevremizin ağaçlandırılmasına katkı sağlayabiliriz. Bahçemize ağaç dikebilir, doğal kaynakların artışına yardımcı olabiliriz.

İnsanların bazı faaliyetleri bitki ve hayvanların doğal yaşam alanlarını bozar. Bu nedenle günümüzde birçok bitki ve hayvan çeşidi yok olma tehdidi altındadır. Örneğin avlanma ve yaşam alanlarının insanlar tarafından işgal edilmesi sonucunda vaşakların yeryüzündeki sayıları azalmıştır.

Suya, toprağa, havaya karışan zararlı maddeler kirlilik meydana getirir. Otomobillerde kullanılan yakıtlar havayı, çöpler de toprağı ve suyu kirletir. Yakın çevremizi temiz tutarak ve atıkları ayrıştırarak kirliliğı önleyebiliriz.

Seyahatlerimizde araba ya da uçak yerine treni tercih edebiliriz. Çünkü trenler daha az kirliliğe neden olur.

Okulumuz ya da gideceğimiz yer yakınsa bu yerlere yürüyebiliriz. Gerekli önlemleri alarak bisikletle ulaşım sağlayabiliriz. Üstelik yürümek ve bisiklete binmek sağlığımız için de yararlıdır.

Atılan çöplerle kirlenmiş su

Geri dönüşümü önemsemeli ve çöplerin ayrıştırılmasına katkı sağlamalıyız. Bunun için okul ve iş yerlerinde geri dönüşüm kutuları bulunmalıdır. Evlerde, geri dönüşebilen atıkları kutularda biriktirmeli ve bu atıkları belediyeler tarafından hazırlanmış atık kutularına bırakmalıyız.

Piller toprağı kirleten zararlı maddeler içerir. Bitmiř pilleri çöpe atmamalı, atık pil kutularına bırakmalıyız. şarj edilebilen pilleri kullanmak daha az atık pil oluşmasını sağlar.

Evlerde oluşan atık yağlar lavaboya döküldüğünde kanalizasyona karışır ve suları kirletir. Bu yüzden atık yağları biriktirmeli ve atık yağ toplayan işletmelere ulaştırmalıyız.

Alışverişlerde naylon poşet kullanmak yerine bez torbalar kullanmalıyız. Çünkü doğaya bırakılan naylon poşetler suyu ve toprağı kirletir. Ayrıca naylon poşetler doğada uzun yıllar parçalanmaz.

Ormanlık alanlarda veya piknik bölgelerinde söndürülmeyen ateşler orman yangınlarına neden olmaktadır. Ayrıca piknik alanlarında çevreye atılan çöpler çevrenin kirlenmesine yol açmaktadır.

Araba egzozlarından çıkan dumanlar havayı kirletir. Arabaların periyodik olarak egzoz muayeneleri yapılmalı ve gerekli önlemler alınmalıdır.